

פרשת ויחי

'כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ'

וזו הפשטות במה שכתב בפסוק, "וירא מנוחה כי טוב", הוא רצה לפרוק מעליו את עול העולם הזה, ואת זה הוא עשה על ידי שהיטה את שכמו לסבול עול תורה, וכמבואר בחז"ל אכן זכה שזבולון דאג לפרנסתו, והוא היה רק קודש לתורה.

ב

ואמנם לפי מה שהתבאר עד כאן נראה כי באמת ישנם שני אפשרויות, או שאדם מקבל על עצמו עול תורה, ואם לא יקבל על עצמו יאלץ לקבל על עצמו את עול המלכות, אלא שמדברי רבינו יונה רואים לא כך.

וז"ל בפירושו על המשנה הנ"ל 'וכל המקבל עליו עול תורה וכו' - אחר שעושה תורתו עיקר ומלאכתו עראי הקב"ה ישמרהו מכל דבר רע שלא יצטרך לבטל מלימוד התורה ולא יתן בלב העריץ הלוקח נפשות לעשות מלאכתו לקחת את זה וינצל ממלאכת העריצים להקים רצונו לעסוק. ועול דרך ארץ - לא יצטרך לעשות מלאכה הרבה לצורך פרנסתו ובמעט יספיק לו לכדי חיותו כי מלאכת הצדיק מתברכת ונפשו שמחה בחלקו. וכל הפורק ממנו עול תורה נותנין לו עול מלכות - שהוא חושב לעשות מלאכתו הרבה אם יניח מלאכת התורה והשי"ת יפר מחשבתו ויתן בלב המלך לקחתו לעשות מלאכה לו...!

המבואר בדבריו באופן ברור שאין מדובר כאן על בחירה גרידא, איזה עול מעדיף האדם לקבל על עצמו, אלא הנושא הוא אחר לגמרי, שאם אדם יכול לעסוק בתורה ומתאמץ לעשות זאת, הרי שמשמיים עוזרים לו ויסירו ממנו כל עול אחר, כדי שיוכל להתמיד בתורה ולעסוק בה בלבד, ולעומת זאת הפורק מעליו עול תורה, כלומר שיוכל ללמוד ולא לומד, מוסיפים עליו יותר עול מלכות ודרך ארץ ולא רק שמקבל את העול ברמה הטבעית אלא מוסיפים לו יותר ויותר, כי בנוסף למה שאדם מוכרח לשאת איזה עול על עצמו מצד

א

"יששכר חמור גרם רובץ בין המשפתים וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד" (מט,יד-טו) פי' רש"י 'ויט שכמו לסבול - עול תורה'.

איתא במשנה באבות (ג, ה) 'רבי נחוניא בן הקנה אומר כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ וכל הפורק ממנו עול תורה נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ'.

ממשמעות המשנה נראה כי האדם מוכרח להיות תחת עול כל שהוא, ואם זכה וקיבל על עצמו עול תורה הרי יצא ידי חובת העול, ולכן יפטרו אותו מעול מלכות ועול דרך ארץ, אך הפורק עול מעליו, מייד יחזור ויקבל על עצמו את עול המלכות.

וביאור הדבר הוא כי מטבע בריאתו של האדם הוא נצרך להיות תחת עול המושל בו, ושעול זה יכול וינהל אותו, כי אם האדם יעשה ככל העולה על רוחו לא יהיה לעולם קיום, ולכן כבר מראשית הבריאה נברא האדם באופן שיש מעליו עול מלכות, וכבר ברגע הראשון ליצירתו אמר הקב"ה לאדם הראשון, שהגם שמכל עץ הגן אכול תאכל, אך עם זאת מעץ הדעת אסור לו לאכול, כבר מהתחלה האדם ראה שיש מלכות שלא הכל מותר לו, ואין בידו לעשות כל מה שיחפוץ.

ולאחר שחטא אדם הראשון התווסף עול של פרנסה שבאותה שעה נגזר עליו "בזעת אפיק תאכל לחם" (בראשית ג, י"ט), אולם כל המושג הזה של עול, שייך רק באדם שמתנהג בדרך הטבעית וחי תחת עולם הטבע, אך לעומת זאת המקבל עליו עול תורה הוא פורק עול זה מעליו, והגם שהנהגה זו טבועה בעומק הבריאה, אבל מי ששייך לעולם של תורה הוא חי למעלה מן הטבע וממילא מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ.

הטבע, מתווסף בו גם עונש על שהוא יכול לעסוק בתורה ואינו עוסק בה.

ובגמרא בסנהדרין (צט, ב) איתא 'א"ר אלעזר כל אחד לעמל נברא שנאמר אדם לעמל יולד (איוב ה) איני יודע אם לעמל פה נברא אם לעמל מלאכה נברא, כשהוא אומר כי אכף עלי פיהו הוי אומר לעמל פה נברא, ועדין איני יודע אם לעמל תורה אם לעמל שיחה כשהוא אומר לא ימוש ספר התורה הזה מפך הוי אומר לעמל תורה נברא'.

רבי ירוחם ממיר זצ"ל (דעת חכמה ומוסר) דייק מכך שכתוב 'כל אחד לעמל נברא', שענין העמל הוא משהו יסודי מעצם הבריאה וחלק מתכליתו של האדם, וזה הביאור הפשוט בפסוק שהאדם נברא כדי לעמול, וזה חלק עיקרי מצורתו שיהיה כפוף לעמל כל שהוא, ומי שפורק מעליו כל עול חסר לו בכל ה'אדם' שלו.

ואמנם כשלא נמצאים בישיבה יש מקום אולי לדון האם לקבל עול כזה או אחר, אבל אצל מי שנמצא בתוך כתלי בית המדרש העול היחיד שאנו מכירים הוא קבלת עול התורה, ומי שאינו מקבל עול תורה גם אין לו שום עול אחר והוא חי בהפקרות מוחלטת, ובחור כזה חסר בכל צורת 'אדם' שלו.

ולכן עלינו להבין מכך שני דברים, הדבר הראשון שעיקר התכלית של האדם הוא שיהיה תחת עול, ומי שאין לו עול החיים שלו עוברים בהפקרות מוחלטת, אך בנוסף לזאת הוא שנמצאים בתוך בית המדרש העול היחיד שיש לנו הוא עול התורה, ומי שלא מוכן לקבל את זה על עצמו הוא כבר פורק כל עול מעליו, ועל ידי שנקבל עלינו עול תורה נזכה שיפרקו מעלינו את כל שאר הטרדות ונוכל לגדול בתורה כמו שצריך.

הגליון השבוע לרפואת מורינו ורבינו ראש הישיבה
ר' יהושע העשיל בן ריקל שרה לרפו"ש בתוך שאר חולי ישראל